

Fra Herodes til Pilatus: Samspillet mellem kristendom, erhvervsliv og politik i Færøernes paradiplomati¹

Tema 2: Paradiplomati

Kristendommen spiller en allestedsnærværende rolle i det færøske samfund, hvilket kommer til udtryk på den politiske dagsorden både nationalt og internationalt. Det nuværende Landsstyre domineres i udpræget grad af kristen-konservative kræfter, der har ført til oprettelsen af en repræsentation i Israel, ligesom man ønsker at hjælpe kristne forfulgte i verden. Dette gør Færøerne til en outlier i Norden, hvor selvfølgeligheder set med danske øjne ikke nødven-

digvis er det i Færøerne. Også indenrigspolitiske forhold smitter af på Færøernes paradiplomatiske aktiviteter. Senest har man i Nordisk Råd konkluderet, at Færøerne ikke lever op til FN's kvindekonvention. Det er fremover vigtigt at følge Færøernes politiske dagsorden, da Danmark som udenrigspolitisk aktør for det samlede Rigsfællesskab bør tage stilling til Færøernes paradiplomatiske aktiviteter.

En outlier i Nordatlanten

Paradiplomati – en sammentrækning af ordet paralleldiplomati – betegner de udenrigspolitiske aktiviteter, der foregår parallelt med Danmarks nationale udenrigstjeneste. Færøerne er et eksempel på en paradiplomatisk aktør, der på trods af manglende udenrigspolitiske beføjelser markerer sig bl.a. gennem internationale handelsrelationer og udenrigsrepræsentationer. Klippeøerne i Nordatlanten er kendt som et hypermoderne og rigt samfund med avanceret infrastruktur og innovative erhverv. Samtidig er Færøerne et traditionelt samfund, hvor størstedelen af økonomien er baseret på fiskeri og lakseopdræt. Noget der måske forklarer kristendommens stærke rolle i samfundet, da havet var og er årsagen til både overlevelse og død. Opgørelser fra 2021 viser, at religion er meget vigtig eller rimelig vigtig for over 60 procent af den samlede færøske befolkning. Med de tal indtager Færøerne en førsteplads som det mest religiøse land i Norden, mens Danmark indtager sidstepladsen (i Skorini o.a., 2022: 95).

I december 2021 opstod der krise i det færøske Landsstyre (regeringen), da en progressiv lovgivning, der bl.a. giver begge parter i et homoseksuelt forældreskab samme barselsrettigheder, blev stemt igennem i Lagtinget (parlamentet). Flere ministre forlod deres poster, mens partier truede med at træde helt ud af Landsstyret. Landsstyremand (minister) for udenrigs- og kulturanliggender, Jenis av Rana, har tidligere ytret, at han ville forlade Landsstyret, hvis lovgivningen blev stemt igennem. Han har imidlertid ikke gjort alvor af det (Hansen, 2021).

PETRA MATHILDE JØRS
Stud.scient.pol.,
Institut for Statskundskab,
Københavns Universitet,
petrajors@gmail.com

**SARA JOHANNE
KORSHOLM KRISTENSEN**
Stud.scient.pol.,
Institut for Statskundskab,
Københavns Universitet,
sarakri@gmail.com

Kristen-konservative værdier betyder mere i Færøerne end i Danmark, men vi mangler viden om, hvordan religion i Færøerne hænger sammen med paradiplomati. En faktor, der kan hjælpe os med at forstå Færøernes internationale aktiviteter. Motiveret af vores indtryk af Færøerne som et stærkt religiøst samfund, der i stigende grad melder sig på den udenrigspolitiske scene, ønsker vi at bidrage til en bedre forståelse af, hvordan kristendommen påvirker færøsk paradiplomati.

Den udenrigspolitiske dagsorden er i disse år i udpræget grad ført an af det kristen-konservative parti Miðflokkurin (midterpartiet), der dog står på et smalt vælgergrundlag, men har fået en ministerpost i Landsstyret. Samtidig er Færøerne et land, der er sit eget og i stigende grad kan og vil selv. Vores undersøgelse sandsynliggør en sammenhæng mellem kristne frikirkemenigheder og politik, som kommer til udtryk i det færøske paradiplomati gennem oprettelse af udenrigsrepræsentationer samt prioritering af nødhjælp og bistand til kristne minoriteter.

Kristendom som elefanten i det politologiske forskningsrum

Undersøgelser af religion, værdier og verdenssyn i udenrigspolitik er set før, men på trods af øget opmærksomhed på religion i en international sammenhæng er der stadig ubesvarede spørgsmål.

I kølvandet på terrorangrebet d. 11. september 2001 har mange studier af religionens rolle i udenrigspolitik haft fokus på terror og islam med udgangspunkt i USA's udenrigspolitik over for Mellemøsten og omvendt. Joseph Bryan Hehir o.a. (2004) undersøger, om religion fremmer en mere moralsk udenrigspolitik. Derfor behandles centrale temaer som moral, retfærdighed, terror, tro og etik. Jeffrey Haynes (2007) beskæftiger sig med religions betydning for udenrigspolitisk beslutningstagning. Han argumenterer for, at aktører forsøger at tilskynde politikere til at vedtage udenrigspolitik baseret på deres religiøse overbevisninger. Dette gøres gennem blød magt, dels når centrale politiske beslutningstagere deler religiøse værdier, normer og overbevisninger, og dels når politiske beslutningstagere accepterer, at udenrigspolitik bør formes af religiøse værdier.

Vi kan ligesom Haynes inspireres af Katzensteins (1996) tanker, som afviser både neorealismen og neoliberalismen pga. deres fokus på staters og institutioners fysiske evner og foreslår, at politik afhænger af indflydelsesrige normer, kollektive identiteter og kulturer. Ligeledes kan Peter Haas' (1992) begreb "epistemiske fællesskaber" bruges i vores sammenhæng. Epistemiske fællesskaber som f.eks. religiøse grupperinger kan tjene som kanal til politiske beslutningstagere i stedet for almindelige interesseorganisationer. Religion bliver dermed et effektivt politisk værktøj.

Gaini o.a. (2011) undersøger kristendommens indflydelse på det færøske samfund. De undrer sig over, at den neo-evangeliske kristendom er at finde i Færøerne og undersøger i den forbindelse Færøernes forhold til historien, magt

og kulturelle identiteter. Dette gøres på etnografisk vis, hvorfor vi kan lade os inspirere af deres observerende og deltagende tilgang til feltet. Dog etableres der ingen sammenhæng mellem politiske institutioner og kristendommen.

Kees van Kersbergen og Erla L. Lindberg (2015) tilbyder en forklaring på, hvorfor religion fylder i færøsk politik. De argumenterer for, at Færøerne med deres bemærkelsesværdige konservative politik er en undtagelse i Norden. Med udgangspunkt i religionsteori forklarer de, hvordan den religiøse vitalitet opstod i Færøerne, da religion blev knyttet til den nationalistiske og sproglige kamp i 1900-tallet. Det store udbud af kristne miljøer er årsag til, at religion fortsat har en indflydelse på politik. Gennem analyse af lagtingsdebatter finder de, at religion i det store og hele er vigtigt for politisk identitet og påvirker argumenterne fra alle politiske aktører, selv dem, der går ind for mere lempelig politik i moralske spørgsmål som f.eks. abortlovgivning og homoseksuelles rettigheder. Det skyldes, at kristendommen gennemsyrrer det færøske samfund og kultur. Denne forståelse af kristendommens tilblivelse og udbredelse samt koblingen til politik er relevant for vores undersøgelse, men efterlader os fortsat med spørgsmålet om, hvordan religion påvirker færøsk paradiplomati.

Dette hul i forskningen forsøger vi at afdække. Den eksisterende litteratur mangler både en forståelse af kristendommens allestedsnærværende rolle samt studier i en nordisk kontekst, hvor kristendommens rolle ofte underdrives – som elefanten i rummet.

I vores undersøgelse inspireres vi desuden af Judith Goldstein og Robert O. Keohane (1993), der introducerer et teoretisk begrebsapparat, hvor *world view*, *principled belief* og *causal belief* kan benyttes til at forklare, hvordan religion som grundlæggende verdenssyn er politisk institutionaliseret. *World view* udgør aktørers grundlæggende værdisæt, der fungerer som en almengyldig rettesnor. *Principled beliefs* er normative idealer for, hvad der er rigtigt og forkert. *Causal beliefs* er holdninger og handlinger, som retfærdiggøres og begrundes med henvisning til det grundlæggende verdenssyn (Goldstein og Keohane, 1993: 8-11). Verdenssynet agerer som pejlemærke, der kan bidrage til at indfri politiske mål.

The Land of Maybe

Færøerne er en del af det institutionelle rammeværk kaldet Rigsfællesskabet. Danmarks Riges Grundlov (1953) udstikker sammen med den færøske Hjemmestyrelse (1948) de lovgivningsmæssige rammer for, hvilke politiske ansvarsområder Færøerne selv har beføjelse til at bestemme over, og hvilke der skal gå gennem Danmark. Der er fem områder, som Færøerne ikke kan hjemtage. Det tæller: 1. Forfatningen, 2. Statsborgerskab, 3. Højesteret, 4. Valuta og 5. Udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik (Frederik R., 1948). Sidstnævnte områder bliver dog i praksis gradbøjet, og i 2005 fik Færøerne udvidet sit udenrigspolitiske råderum med den såkaldte Fámjinsærklæring. Færøerne kan agere som selvstændig nation i internationale fiskeriforhandlinger og frihandelsaftaler, ligesom de kan ”forhandle og indgå folkeretlige aftaler, her-

under forvaltningsaftaler, som fuldt ud angår overtagne sagsområder” (West, 2020: 12; Margrethe R., 2005).

Færøerne har ikke *de jure* beføjelse til at træffe udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske beslutninger, men *de facto* er der flere eksempler på politiske beslutninger, der bevæger sig på kanten og måske endda over til at være et dansk anliggende, eksempelvis valget af teleudbyder til udrulningen af 5G-netværket i 2019. Et telenetværk kan nemlig betragtes som en ”almindelig” handelsvare og dermed et indre færøsk handelsanliggende, men også som kritisk infrastruktur, et sikkerhedspolitisk spørgsmål, der skal gå gennem Danmark. Da kinesiske Huawei meldte sig på banen, endte Færøerne i et stormagtspolitisk spil med USA på den ene side og Kina på den anden. Dette vakte stor politisk bevågenhed i Danmark, hvilket netop illustrerer den gråzone, Færøerne opererer i (Ritzau, 2019b).

Færøerne er foruden dets uklare rolle på den internationale politiske scene også en værdipolitisk outlier i den nordiske region. Den nationale lovgivning tillader kun under særlige omstændigheder kvinders frie ret til abort. Illegal abort kan blive straffet med bøde eller fængsel i op til tre måneder (Almannamálaráðið, 1956). Heller ikke homoseksuelles ret til kirkelig vielse tillades. Dog indførte man borgerligt registrerede partnerskaber for homoseksuelle i 2016, hvilket venstrefløjen var bannerfører for sammen med LGBT+ Færøerne (Almannamálaráðið, 2002). Dette ønsker dele af den nuværende regering at rulle tilbage, ligesom de ønsker at nedbringe det i forvejen lave antal aborter. Der er flere tegn på, at Færøerne står på et mere kristen-konservativt grundlag, hvor selvfølgeligheder set med danske øjne, ikke nødvendigvis er det i Færøerne.

Fra progressivitet til konservatisme – en U-vending

William Sloan, en engelsk Plymouth Brethren-evangelist, rejste til Færøerne fra Skotland, i 1865 med ønsket om at danne Brødremenigheden. De kaldes i dag brødrene eller baptisterne. Brødremenigheden var fra 1920'erne og frem de første til at digte færøske salmer og oversætte bibelen (Berghamar, 1992: 62; 105). Baptisternes indtog i Færøerne blev ikke kun en kamp om at udbrede det kristne budskab, men også en sprogkamp mod Danmark om at få lov til at tale det færøske sprog. Denne kamp udmøntede sig i en strid om de færøske bibeloversættelser, der fortsat adskiller baptisterne fra resten af det kristne frikirkemiljø og Folkekirken.

I 1970'erne kom endnu en vækkelsesbølge til Færøerne. Det var den såkaldte karismatiske vækkelse med amerikanske rødder. Det særegne ved de karismatiske kristne retninger er deres forkyndelse, der viser sig gennem stående fællessang, moderne musik og for nogle tungetale og healing. En moderne og udadvendt kirke, der rummer kristen-konservative værdier og holdninger.

At baptisterne i første halvdel af det 20. århundrede stod for noget progressivt og kæmpede en vigtig kamp for Færøernes rolle som nation gennem et opgør

med den danske kirke, er i dag vendt på hovedet. Brødremenigheden rummer, sammen med de andre frikirkemenigheder, kristen-konservative holdninger, der også er afspejlet i flere af de politiske partier. Derimod er det i dag den færøske Folkekirke, der betegnes som mere progressiv med kvindelige præster og en nyansat integrationspræst. Alligevel markerede Folkekirken sig for bare få år siden politisk med kristen-konservative udtalelser fra prædikestolen på selve nationaldagen, da en folkekirkepræst fordømte homoseksuelle under en livetransmitteret gudstjeneste.

At baptisterne i første halvdel af det 20. århundrede stod for noget progressivt og kæmpede en vigtig kamp for Færøernes rolle som nation gennem et opgør med den danske kirke, er i dag vendt på hovedet

Kristendommen står stærkt i færingernes nationalidentitet, som strofen i nationalsangen lyder: ”Ja, Guð signi Føroyar, mítt land” (Ja, Gud velsigne Færøerne, mit land).

Rejsefortællingen – et spindelvæv af relationer

Vi starter vores etnografiske undersøgelse med en narrativ analyse – en tyk beskrivelse af vores forskningsfelt. Den kronologiske rejsefortælling klarlægger undersøgelsens fund, både interviewpersonernes udtalelser og den kontekst, de er sagt i.

Færøsk paradiplomati in persona

Vores første interview er med en person fra den færøske udenrigstjeneste, der er diplomat med stort D, taler et tydeligt dansk og har styr på de internationale termer. Fra informantens perspektiv er det eksport, der styrer færøske virksomheders internationale aktiviteter. Informanten bekræfter, at den politiske beslutning om at åbne den færøske repræsentation i Israel var delvist religiøst motiveret, hvilket dog åbner op for en række eksportmuligheder for de færøske virksomheder.

Barske naturkræfter

Dagen efter begynder vores feltrejse til Færøerne. Flyet afgår fra Kastrup, og der er tiltagende vind, hvorfor det er tvivlsomt, om vi overhovedet kan lande i den snævre slugt mellem klipperne på Færøernes flyveplads Vágur. Vi er på vej til et land, hvor naturens kræfter styrer slagets gang. Intet er sikkert i ”the Land of Maybe”, som deres slogan lyder.

Det barske vejr får vi allerede at mærke, da vi træder ud af flyet på landingspladsen. Det blæser og regner. Kort efter sidder vi i en minibus på vej mod hovedstaden Tórshavn. Vi skal bo på en sejlbåd, så vi ikke udsætter eller udsættes for unødigt smitte, da COVID-19 endnu engang er under fremmarch.

Under aftenens madlavning kører bådens radio i baggrunden. På statsradioen har de oplæst både for-, efternavn og hjembygd på de, som senest er afdøde ved døden. Inden da er vi faldet over den ene ud af to radiokanaler, der forkynder kristne budskaber døgnet rundt. Det er vist dér, den færøske udenrigsminister er radioprædikant. Senere på aftenen får vi besøg af en færøsk slægtning, der hurtigt begynder at løse vores uopklarede spørgsmål om den ene og den anden. Vi fornemmer, at rygterne, snakken og interessen for hinanden løber hurtigt.

Fra Kótórshavn til bibelbæltet

Næste morgen kommer en bekendt ombord til morgenkaffe. Han fortæller om, hvordan frikirkemiljøet er trækplaster for de yngre generationer. Han kom selv i en kristen menighed med flere af sine skolekammerater. Med hans ord var det ren hjernevask.

Samme dag interviewer vi lagtingsmedlem for Miðflokkurin og formand for det udenrigspolitiske udvalg Bill Justinussen. Han henter os ved hovedindgangen til Lagtinget, hvis oprindelige gamle tingsal står endnu. Partiet har sit eget lille kontor i den moderne transparente tilbygning. Det første vi møder, er det israelske flag, der er fastgjort med tegnestifter på en kridhvid væg. Justinussen fortæller om sin personlige vej ind i politik, der startede med et møde med Jesus, dengang han var 13 år. Dette møde var faciliteret af hans skolelærer, der også omvendte flere af hans skolekammerater. Sammen grundlagde de senere den kristne frikirkemenighed kaldet Lívins Orð (Livets Ord), hvor han stadig er aktivt medlem.

En time senere må vi haste videre til Færøernes universitet, Fróðskaparsetur Føroya, hvor vi har en aftale med forsker i religion og samfundsvidenskab Heini í Skorini. Han fortæller, at der er mange velhavende erhvervsfolk og politikere, der er aktive kristne, men han er påpasselig med at konkludere for meget. Han var manden bag en dokumentar med titlen ”Guð signa Føroyar”, ligesom strofen i Færøernes nationalsang lyder, hvor han dokumenterede frikirkernes aktiviteter indefra (í Skorini, 2018).

Vi kører fra bureaukratiets centrum i Tórshavn til bibelbæltet på Eysturoy. De to øer er for ganske nyligt blevet forbundet af en tunnel. Den første i verden med en rundkørsel. Rundkørslen er omkranset af en kædedansende skulptur og oplyst af den færøske kunstners, Trondur Patturson, karakteristiske farver, der virker helt futuristiske i den undersøiske tunnel. Netop dette cementerer vores anelser om det færøske samfunds kompleksitet – hypermoderne og traditionelt på samme tid.

Direktøren for Bakkafrost, Regin Jacobsen, lukker os ind gennem slusesystemet ved indgangen til virksomhedens domicil. Vi bliver sat ved et stort konferencebord i et mødelokale. Efter en lang præsentation af Bakkafrosts aktiviteter i Skotland, laksepriser og kvartalsregnskaber får vi lejlighed til spørge ind til politik og kristendom. Han sætter de 10 bud i relation til erhvervslivets

corporate governance-regler: ”Vi skal være ærlige, vi skal være gennemsigtige, man skal kunne stole på det, man siger. Og det samme når det gælder arbejdsforhold; vi skal være gode ved hinanden, vi skal snakke pænt med hinanden. Det er som næsten taget lige ud af bibelen”. På vej ud af lokalet spottes bibelen på reolen bag hans skrivebord i fint selskab med danske designkøber – PH-lamper og Montana-reoler. Bibelen er hans fars, grundlæggeren af Bak-kafrost. Jacobsen fortæller, at han ofte bruger et par minutter på at læse i den.

Mellem ideologi og pragmatisme

Næste morgen møder vi den færøske landsstyremand for udenrigsanliggender og kultur, Jenis av Rana, på hans kontor i ministeriet, der er nabo til Lagtinget. Han fortæller om sin politiske position i Landsstyret, der giver ham råderum til at gennemføre en række af hans partis, Miðflokkurin, politiske mål. Inden jul skal der stemmes om en ændring af lovgivningen, så begge parter i et homoseksuelt forældreskab bl.a. kan få samme ret til barsel. Ifølge av Rana, bliver det dog næppe gennemført, da flere af lagtingsmedlemmerne, inklusive ham selv, er så forankrede i deres kristne tro, at de ikke vil stemme for.

av Rana er kendt i det nordatlantiske nærømråde, ikke mindst fordi han engang nægtede at deltage i en officiel middag med den tidligere islandske statsminister, der er homoseksuel (Ritzau, 2010). Historier har han mange af. Han har god tid og tilbyder at vise os sit menighedshus Lívðin, der betyder ”læ” på færøsk. Vi må desværre haste videre til næste interviewaftale, men aftaler at skrives ved, så vi kan få en rundvisning senere.

Vi skal mødes med domprovsten i den færøske Folkekirke Uni Næs. Han er, ifølge ham selv, økumeniker. Nogen vil kalde det pragmatiker i ikke-kirkeligt sprog. Man må kunne samarbejde med alle på tværs af menigheder og overbevisninger i et lille samfund som Færøerne. Han fortæller bl.a., at kirkerne og frikirkerne i og omkring Tórshavn holder et fælles arrangement tredjepåskedag.

Almisse og almægtighed

Søndag tager vi til møde i frikirken Lívðins Orð, hvor politiker Justinussen er medlem. Den har til huse i en lille brunmalet to-etagers bygning. To kvinder tager imod os med smil. Vi er hjerteligt velkomne og bliver vist op ad trappen til førstesalen. Til de af os, der ikke forstår færøsk, ligger der headset klar. Mødet bliver simultantolket af en herre, der sidder i en glasbås nede i hjørnet.

Et fuldt udstyret seksmandsband indleder søndagsmødet. Stående synger vi med, så godt vi kan. Teksten bliver vist på en projektor på endevæggen. Flere i menigheden kommer dumpende under sangen, mens andre rejser armene mod loftet. Efter søndagsmødet snakker vi med et par nysgerrige medlemmer og inviteres på frokost af menighedslederen. De tænker måske, at vi er søgende. Vi takker, men må desværre fortælle, at vi skal tilbage til Tórshavn til en anden aftale.

Vi besøger menigheden Lívðin, som er travlt optaget med at tage imod julegaver fra menighedens medlemmer. Julegaverne sendes samlet til en kristen organisation, der fordeler dem til trængende børn i hele verden. av Rana, som viser os rundt, fortæller, at menigheden ønsker, at huset dagligt skal være åbent for alle færinger. Det er imponerende lokaler. Der er plads til omkring tusind mennesker. På førsteetagen hænger et verdenskort, der viser, hvor de færøske missionærer er udsendte bl.a. til Etiopien, Italien og Japan. Der er desuden fire klasselokaler, hvor børnene går i søndagsskole fra de er helt små og op til 16 år.

Mætningspunktet er nået

Vi har en masse med hjem i bagagen, da vi dagen efter letter med flyet mod Danmark, men vi mangler lige ét interview med venstrefløjspolitiker Høgni Hoydahl. Det foregår over Zoom. Han bekræfter vores indtryk af, at kristendommen har en stærk rolle i færøsk politik: ”Der bliver ikke vedtaget en lov i Færøerne i dag, hvis den ikke har fået blåstempling fra de stærkeste aktører, som er en kombination af religion og penge”.

Der bliver ikke vedtaget en lov i Færøerne i dag, hvis den ikke har fået blåstempling fra de stærkeste aktører, som er en kombination af religion og penge

Tilbage står vi nu med flere 100 siders transkriberede interviews, der alle vidner om et spindelvæv af relationer. Vi har udtalelser fra vores interviewpersoner, der peger på direkte relationer mellem erhvervsliv, Lagting, Landsstyre og frikirker. Flere politikere og erhvervsfolk er aktive i frikirkemiljøet. Vi har været omkring både geografisk og på tværs af institutioner, politiske fløje, religiøse overbevisninger og erhverv.

Et kristent verdenssyn

Det politiske landskab i Færøerne er meget forskelligt fra det danske. Ifølge forskeren í Skorini kender man politikerne privat, så selv hvis man ikke er egnet til TV-debatter, kan man få mange stemmer, hvis man er populær i lokal-samfundet. Flertallet af politikerne i Landsstyret er erklærede kristne, ligesom deres partier står for kristen-konservative værdier, hvilket tyder på, at der er stemmer i kristendommen.

I 1992 blev Miðflokkurin stiftet med det formål at bruge de kristne værdier fra bibelen aktivt i politiske initiativer og lovgivning. De har fået en række tiltag i gennem bl.a. sænket aborttallet fra 100 til omkring 20 om året, ligesom de kæmpede for en liberalisering af radiomarkedet i 1996, hvilket fik kristne radiostationer ind på markedet. Hoydahl, oppositionspolitiker fra partiet Tjóðveldi, sammenligner færøsk politik med de evangelisk-kristne grupperinger i USA. I tråd med dette beskriver forsker í Skorini, hvordan av Rana bruger bibelen som retorisk værktøj: ”Han bruger lignelsen med den barmhjer-

tige samaritaner (...) det er kristen flygtningepolitik, at vi skal hjælpe dem, som er i nød”.

Informanten fra den færøske udenrigstjeneste slår dog fast, at religion ikke fylder i det daglige politiske arbejde eller udenrigspolitik for den sags skyld. Informanten har ikke oplevet, at agendaen er religiøst motiveret, når av Rana holder møder på politisk niveau.

Domprovst Næs beskriver et godt forhold mellem Folkekirken og myndighederne. Kirken ”får det, som kirken skal have” gennem positiv dialog og forhandlinger. Selvom der kan være udfordringer mellem frikirkerne og Folkekirken, har kirken aldrig oplevet det i samarbejdet med myndighederne, også selvom tidligere ministre og den nuværende minister for kultur, av Rana, er medlemmer af andre trossamfund. De formår at adskille deres politiske embede fra deres religiøse ståsted.

Paradiplomatiets paradisi

Kristne værdier kommer ikke kun til udtryk i samfundets institutioner, men også i Færøernes paradiplomatiske arbejde.

Repræsentationen i Israel

I begyndelsen af 2021 åbnede Færøerne en repræsentation i Tel Aviv. av Rana havde ellers proklameret, at den skulle placeres i den mere konservative by Jerusalem, hvilket *de facto* ville anerkende Jerusalem som hovedstad i Israel. Dette var problematisk, da det ville være stik imod Rigsfællesskabets udenrigspolitik. Hans kontroversielle udmelding stod derfor for egen regning, da lagmanden Bárður á Steig Nielsen et døgn tid efter slog fast, at Færøerne ikke havde tænkt sig at så splid i Rigsfællesskabet (Ritzau, 2019a). Ifølge av Rana, var det Israel selv, der satte en stopper for Jerusalem-projektet med argumentet om, at det ikke var et sikkert nok sted at placere en repræsentation med så få ressourcer.

➤ Indtil videre findes der repræsentationer i Moskva, Beijing, Bruxelles, London og Reykjavik, hvilket alle har det til fælles, at Færøerne har handelsmæssige relationer til de pågældende lande. Åbningen af repræsentationen i Israel var derimod religiøst motiveret

Men hvad har Færøerne af interesser i Israel? Indtil videre findes der repræsentationer i Moskva, Beijing, Bruxelles, London og Reykjavik, hvilket alle har det til fælles, at Færøerne har handelsmæssige relationer til de pågældende lande. Åbningen af repræsentationen i Israel var derimod religiøst motiveret pga. Israels bibelske betydning. Flere af vores interviewpersoner anerkender, at repræsentationen ikke var åbnet, hvis ikke det var for partiet Miðflokkurin.

Derudover er Færøerne, ifølge politikeren Justinussen, nok det land i verden med flest Israels-venner per indbygger. Forsker í Skorini mener, at av Ranas projekt med oprettelsen af repræsentationen i høj grad var motiveret af at skaffe sig vælgere blandt de godt og vel 2000 færinger, der er medlemmer af foreningen Vinafelagið Føroyar (Israels Venner i Færøerne). í Skorini beskriver også, at Israel fylder meget i færøske frikirkemenigheder, hvor ”de beder for Israel og har israelske flag (...) det er symbolpolitik”. Den færøske repræsentant fra udenrigstjenesten tilføjer dog, at Israel er et *like-minded* land, som har lidt samme status som Færøerne ift. EU. De er innovative, formår at skabe økonomisk vækst, men har nærmest ingen naturressourcer, som Færøerne til gengæld er rige på.

Der kan findes argumenter for at oprette en repræsentation i Israel, og man ser da også erhvervslivet hoppe på nye markedseventyr. Kristne interesser maskeres til en vis grad med argumentet om, at der er en masse handelsmuligheder for Færøerne, selvom de kan virke ugunstige, da Israel er et lille marked sammenlignet med Rusland og Kina.

Ulandsbistanden

Færøerne agerer også paradiplomatisk gennem fordeling af ulandsbistanden, som av Rana har store planer for. Han forklarer os, at han har et ønske om at komme til Armenien for at besøge og hjælpe kristne forfulgte: ”Vi har ikke meget, måske ni mio. i nødhjælpsspenge, men hvis vi kan sende to-tre mio. til Armenien, ville det være fantastisk. Og det er kun pga. den kristne tro”.

 Korsridderanalogien tydeliggør, hvordan av Rana har institutionaliseret et kristent verdenssyn, hvor ulandsbistanden skal gå til at hjælpe kristne

Hoydahl kalder det ”et halv-fascistisk værdigrundlag om, at de kristne er korsriddere i verden, som skal udbrede kristendommen”. Korsridderanalogien tydeliggør, hvordan av Rana har institutionaliseret et kristent verdenssyn, hvor ulandsbistanden skal gå til at hjælpe kristne. Samtidig er det et udtryk for en principiel overbevisning om, at kristendommen frelser verden. På den måde forsøger han at udbrede det kristne verdenssyn gennem paradiplomatiske aktiviteter (Goldstein og Keohane, 1993: 9-10).

Flygtningepolitikken

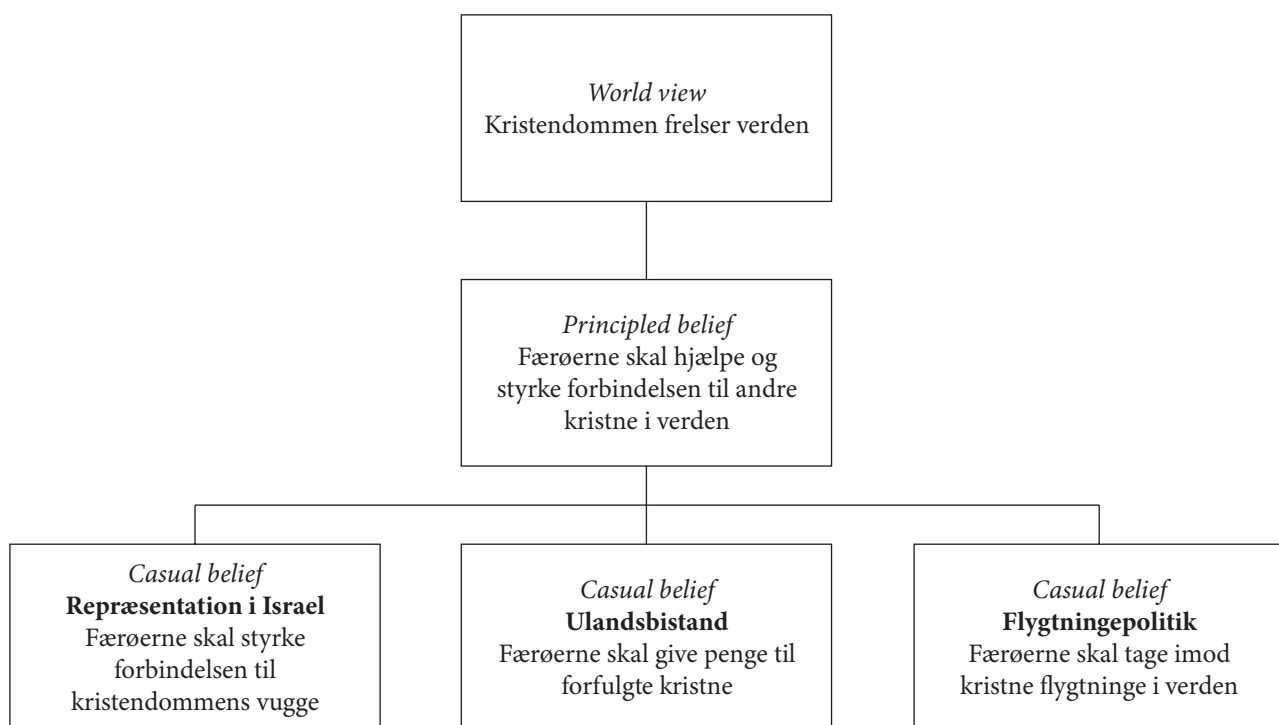
Et andet eksempel er flygtningepolitikken, som av Rana har tilføjet kristne værdier. Som tidligere nævnt bruger han lignelsen om den barmhjertige samaritaner, når han argumenterer for, at man bør hjælpe dem, som er i nød. av Rana fortæller, at mellem 70-80 procent af alle flygtninge i verden er kristne, som er forfulgte af bl.a. muslimer. Han kan ikke forstå, hvorfor der i Færøerne er en skepsis, når det kommer til at tage imod flygtninge: ”De er kristne, og så siger man, at vi ikke vil have nogen?”. Dette illustrerer partiet Miðflokkurins ståsted.

Bakkafrost-direktør Jacobsen er ligeledes begejstret for idéen om flygtninge, men dette nok af andre årsager: ”I øjeblikket mangler vi arbejdskraft, og så har vi lavet en aftale om, at folk uden for EU kan komme (...) det [er] sørgeligt, at vi ikke har mulighed for at tage imod flygtninge, uden vi får lov”.

➤➤ **Hverken de store virksomheder eller det parlamentariske grundlag tør gå imod av Rana, når han bruger religiøse argumenter. Kristendom bliver således trumfkortet i færøsk politik**

Ifølge oppositionspolitiker Hoydahl tør hverken de store virksomheder eller det parlamentariske grundlag gå imod av Rana, når han bruger religiøse argumenter. Også selvom de ikke nødvendigvis er enige med ham. Kristendom bliver således trumfkortet i færøsk politik.

Figur 1: De tre cases illustreret i Goldstein og Keohanes teoretiske begrebsapparat

Buddingepolitik og berøringsangst

Så længe Færøerne ikke *de jure* har beføjelse til at træffe udenrigspolitiske beslutninger uden Danmark, bærer Danmark en del af ansvaret for Færøernes politiske gøren og laden. Ikke kun internationalt, men i lige så høj grad nationalt. Ligesom Danmark i regi af EU og FN er med til at lægge pres på lande, der forbyder sig mod fundamentale menneskerettigheder, bør Danmark som de første gå i dialog med Færøerne. I Danmark er det senest kun Enhedslisten og Radikale Venstre, der har italesat Færøernes restriktive abortlovgivning fra 1956, mens man har mere travlt med at løfte pegefingern over for lande uden for egen andedam, herunder f.eks. Polen (Astrup, 2021). Som den færøske

politiker Hoydahl udtrykker det: ”Det er sådan en buddingepolitik. Man kan ikke hænge budding op på væggen, man kan ikke slå, man kan ikke forme noget af den. Sådan en grød som man væver rundt i i stedet for at have nogle klare holdninger”.

For at imødekomme dette bør Danmark have en bedre forståelse for kristendommens indflydelse og betydning for færøsk paradiplomati. At gå i dialog med Færøerne i den tro, at de står på fuldstændigt samme værdigrundlag som resten af Norden, er et udtryk for uvidenhed. Når alle de danske udenrigsrepræsentationer f.eks. flager med LGBT+ flaget i anledning af pride, er det ikke en selvfølge, at Færøerne spiller ind på den dagsorden.

At gå i dialog med Færøerne i den tro, at de står på fuldstændigt samme værdigrundlag som resten af Norden, er et udtryk for uvidenhed

Færøernes kristen-konservative politik sender signaler til omgivelserne, der potentielt kan spænde ben for Færøernes muligheder for at samarbejde i internationale organisationer, som stiller krav til verdensmål og menneskeret-tigheder. Det er en udfordring i det nordiske nabolag. Senest i marts måned 2021 havde man Færøerne på dagsordenen i Nordisk Råds Udvalg for Velfærd med deltagelse fra bl.a. FN. Konklusionen blev, at Færøerne ikke lever op til sine forpligtelser i FN's kvindekonvention, men at debatten ikke skal fortsætte i Nordisk Råd, snarere i en national kontekst (Jensen og Kelk, 2021). En konklusion der indirekte kaster bolden tilbage til Danmark, der må tage ansvar. Danmark er med sin umiddelbare berøringsangst medvirkende til at skabe et rum, hvor kristen-konservative holdninger præger Færøernes paradiploma-tiske dagsorden. Samtidig har de progressive kræfter vind i sejlene, hvilket skaber et fragmenteret politisk landskab, som den netop vedtagne lovgivning vedrørende homoseksuelles forældrerettigheder er et eksempel på.

Kristendommens nuværende og fremtidige rolle i færøsk paradiplomati

I denne artikel har vi med en etnografisk tilgang undersøgt kristendommens rolle i færøsk paradiplomati. Vi er blevet i stand til at konkludere, at kristendommen er allestedsnærværende i det færøske samfund, hvilket kommer til udtryk i paradiplomatiet. Vi har dermed sandsynliggjort sammenhængen mellem kristendom og paradiplomati med blik for, at virkeligheden er langt mere kompleks, end vores undersøgelse favner. Samtidig har den globale COVID-19-pandemi ganske sikkert begrænset Færøernes paradiplomatisk aktivitet.

Rejsefortællingen har som en narrativ analyse illustreret, hvordan vores interviewpersoner er forbundet til hinanden på tværs af samfundsinstitutioner inden for erhvervslivet, kristne menigheder og samfundsinstitutioner. Vores teoretiske begrebsapparat har været nyttigt i forståelsen af kristendommens

rolle som et grundlæggende verdenssyn, der guider færøske politikere (Goldstein og Keohane, 1993: 8-11). Gennem tre paradiplomatiske cases – repræsentationen i Israel, ulandsbistanden og flygtningepolitikken – har vi ligeledes identificeret kristendommen som en primær drivkraft for det nuværende færøske paradiplomati.

Færøernes uklare udenrigspolitiske beføjelser bliver en kasterbold fra Herodes til Pilatus – mellem Danmark og Færøerne – hvor ansvaret er svært at placere. Spørgsmålet er, om de kristen-konservative værdier sætter en stopper for de progressive kræfters sejrsgang, der netop har stemt reformation af lovgivningen for homoseksuelle forældreskaber igennem. Regeringskrisen, der opstod i december 2021, vil måske ændre det politiske landskab og støtten til kristen-konservative lovforslag, da det samlede Landsstyre netop har vist sig at være internt uenige om støtten til progressiv lovgivning. Derfor bør man fremover, med større indblik i kristendommens allestedsnærværende rolle i det færøske samfund, følge den politiske dagsorden tæt. Danmark skal ikke have berøringsangst, men bør i stedet opbygge en bedre forståelse for kristendommens rolle i det færøske samfund. Dette for at kunne indgå en konstruktiv dialog med Færøerne om paradiplomatiske anliggender.

Noter

- 1 Udtrykket stammer fra bibelens nye testamente, da Jesus stilles for den romerske statholder Pontius Pilatus, som i ønsket om ikke at dømme Jesus sender ham videre til den judæiske kong Herodes (Lukasevangeliet, kap. 23: v. 1-7). Vi ser Færøernes nuværende udenrigspolitiske rolle som uklar, da ansvaret bliver en kasterbold mellem Færøerne og Danmark – fra Herodes til Pilatus.

Litteratur

- Almannamálaráðið (1956), "Lov om foranstaltninger i anledning af svangerskab m.v., sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 168 frá 16. desember 2021 1) 2) 3) 4)", *Lógasavnið*, 23. juni https://logir.fo/Lov/177-fra-23-06-1956-nr-177-af-23-juni-1956-om-foranstaltningar-i-anledning#_edn4
- Almannamálaráðið (2002), "Anordning nr. 37 af 22. januar 2002 om ikrafttræden for Færøerne af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning, sum seinast broytt við lögtingslóg nr. 78 frá 29. mai 2017", *Lógasavnið*, 22. januar <https://logir.fo/Anordning/37-fra-22-01-2002-om-ikrafttraeden-for-Faeroerne-af-lov-om-aegteskabs-indgaelse-og-oplosning>
- Astrup, Peter (2021), "Politikere vil presse Færøerne: Aborten skal sættes fri", *B.T.*, 7. august www.bt.dk/politik/politikere-vil-presse-faeroerne-aborten-skal-saettes-fri
- Berghamar, Sigurd (1992), *Men Gud gav vøkst – Um William Sloan og fyrstu samkomurnar*, Tórshavn: Forlagið Afturljóð.
- Bibelen (2020), "Det Nye Testamente: Lukasevangeliet: Kapitel 23", *Bibelselskabet* www.bibelselskabet.dk/brugbibelen/bibelenonline/luk/23
- Frederik R. (1948), "Lov om Færøernes Hjemmestyre (*1)", *Retsinformation*, 23. marts www.retsinformation.dk/eli/lta/1948/137
- Frederik R. (1953), "Danmarks Riges Grundlov (Grundloven) (* 1)", *Retsinformation*, 5. juni www.retsinformation.dk/eli/lta/1953/169
- Gaini, Christophe Pons Firouz, Jonathan Wylie og Firouz Gaini, red. (2011), *Among the Islanders of the North: an Anthropology of the Faroe Islands*, Tórshavn: Fróðskapur.
- Goldstein, Judith og Robert O. Keohane (1993), "Ideas and Foreign Policy: An Analytical Framework", i Judith Goldstein og Robert O. Keohane, red., *Ideas and Foreign Policy: beliefs, institutions, and political change*, Ithaca: Cornell University Press, pp. 3-30.

- Haas, P. M. (1992), "Introduction: Epistemic communities and international policy coordination", *International organization*, 46 (1): 1–35.
- Hansen, Uni L. (2021), "SÍ MYNDIRNAR: 3. viðgerð av uppskotunum um sammóður", *KVF.fo*, 20. december <https://kvf.fo/greinar/2021/12/20/myndir-3-vidgerd-av-uppskotunum-um-sammodur>
- Haynes, Jeffrey (2009), *Routledge Handbook of Religion and Politics*, London: Routledge.
- Hehir, Joseph Bryan, Michael Walzer, Louise Richardson, Shibley Telham, Charles Krauthammer og James M. Lindsay (2004), *Liberty and Power a Dialogue on Religion and U.S. Foreign Policy in an Unjust World*, Washington D.C.: Brookings Institution Press.
- í Skorini, Heini (2018), "Gud signi Føroyar (1:6)", *KVF.fo*, 15. februar <https://kvf.fo/gudsignif%C3%B8royar?sid=77596>
- í Skorini, Heini, Herit Albinus og Hans Andrias Sølvará (2022), "Færøerne mellem religiøs vækkelse og sekularisering: En nordisk undtagelse bliver til", *Økonomi & Politik*, 95 (1): 88-110.
- Jensen, Line Karlskov og Mikael Carboni Kelk (2021), "FN og Nordisk Råd i dialog om abortlovgivning på Færøerne", *Nordisk Samarbejde*, 30. juni www.norden.org/da/nyhed/fn-og-nordisk-raad-i-dialog-om-abortlovgivning-paa-faeroerne
- Katzenstein, Peter J (1996), "Regionalism in Comparative Perspective", *Cooperation and Conflict*, 31(2): 123–59.
- Margrethe R. (2005), "Lov om Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler", *Retsinformation*, 24. juni www.retsinformation.dk/eli/lta/2005/579
- Ritzau (2010), "Færøsk partileder afviser middag med lesbisk statsminister", *DR.dk*, 8. september www.dr.dk/nyheder/udland/faeroesk-partileder-afviser-middag-med-lesbisk-statsminister?fbclid=IwAR0_AyxvV-VcFoWuFWnIM5mYfljsAluMmOoBNVOP5x-3RdEV-TrYqrpZt54
- Ritzau (2019a), "Ingen færøsk repræsentation i Jerusalem: Færøsk regeringsleder irttesætter udenrigsminister i færøsk slingrekurs i Israel", *Politiken*, 16. november <https://politiken.dk/indland/art7496307/F%C3%A6r%C3%B8sk-regeringsleder-irttes%C3%A6tter-udenrigs-minister-i-f%C3%A6r%C3%B8sk-slingrekurs-i-Israel>
- Ritzau (2019b), "Overblik: Det ved vi om Huawei-sagen på Færøerne", *Jyllands-Posten*, 11. december <https://jyllands-posten.dk/indland/ECE11816092/overblik-det-ved-vi-om-huaweisagen-paa-faeroerne/>
- Van Kersbergen, Kees og Erla L. Lindberg (2015), "Political Contestation, Secularization, and Religious Supply: Why is Morality Policy so Restrictive in the Faroe Islands?", *Politics and Religion*, 8(4): 772-96.
- West, Hallbera (2020), "Færøsk politik – mellem gamle politiske traditioner og ny forvaltningspraksis", *Økonomi & Politik*, 93 (4): 11-23.